

DEZ ILLAS, CHAMADAS PRATEADAS

Por: Cesar M. González Crespán

Illas adxacentes á Tarraconense, no Cantábrico, aínda que de feito no Océano, chamadas Tres Rochas Brancas. A metade está en graos 9 (Lonx. 9,0°) 46 ½ ¼ (Lat. 46,8°).

Na parte occidental do océano tamén dez illas, chamadas Prateadas (cassitérides, ou da cor do estaño). Os graos de cuxa metade son 4 (Lonx. 4,0°) 45 ½ (Lat. 45,5°).

Ademais dúas illas dos deuses (Douradas). Das cales a metade está en 4 ⅓ (Lonx. 4,7°) 43 ⅓ (Lat. 43,3°). Claudio Ptolomeo de Alexandria, Geographia

O texto orixinal está en grego:

Νῆσοι δὲ παράκεινται τῇ Ταρρακωνσίᾳ ἐν μὲν τῷ Καυταδρίῳ Ὁκεανῷ αἱ χαλοῦμεναι Τρίλευκοι σκόπελοι τρεῖς, ὧν τὸ μετὰς ἐπέχει μοῖρας 9 ὁ μὲν λ' 8"

Ἐν δὲ τῷ Δυτικῷ Ὁχεακῷ αἱ Καττιτερίδες δέκα τὸν ἀριθμόν, ὧν τὸ μετὰς ἐπέχει μοῖρας 4 ὁ μὲν λ'

Χαί αἱ τῶν Θεῶν νῆσοι δύο τὸν ἀριθμόν δ' ὁ γο' μὲν γ'

Κλαύδιος Πτολεμαῖος ἀπὸ τὴν Αλεξάνδρειαν, Γεωγραφικὴ ἀφήγησις

Esta é a tradución ao latín:

Insulae uero adjacent Tarraconensi, in Cantabrico quidem Oceano, quae nominantur Trileuci scopuli tres. Quarum medium gradus habet 9 46 ½ ¼.

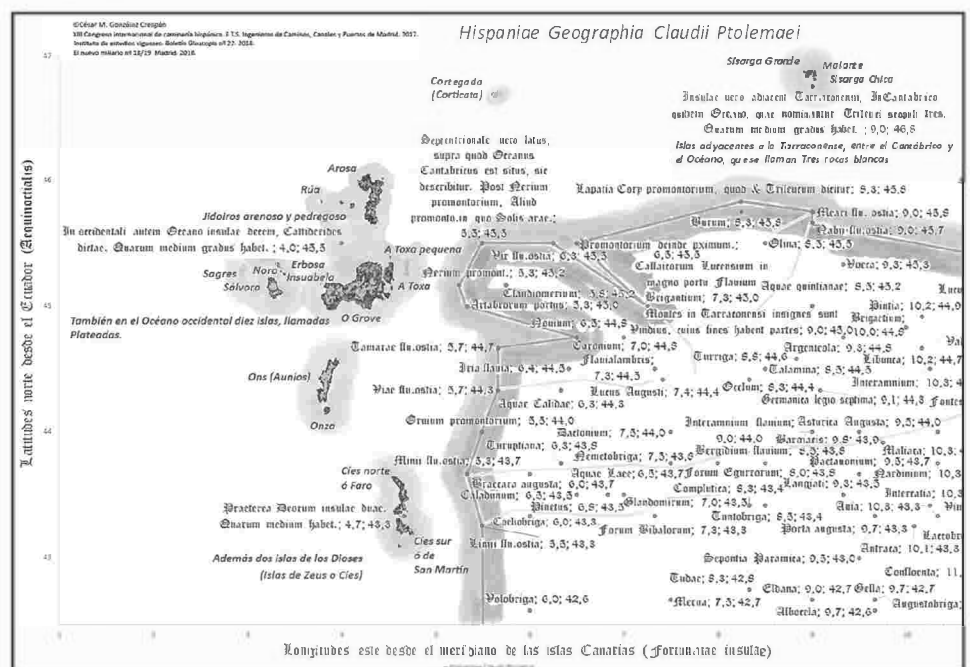
In occidentali autem Oceano Insulae decem, Cattiderides dictae. Quarum medium gradus habet 4 45.

Praeterea Deorum insulae duae. Quarum medium habet 4 ⅓ 43 ⅓.

Claudii Ptolemaei Alexandrini, Geographicae enarrationis

Desta maneira, *Claudio Ptolomeo* sitúa o arquipélago das *Dez illas Cassitérides* (Καττιτερίδες), *illas do estaño*, ou *illas prateadas*, entre as *Tres Rochas Brancas* (Τρίλευκοι), ou *illas Sisargas*, e as *Dúas illas dos deuses* (Θεῶν), *illas douradas*, *illas de Zeus* ou *illas Cies*.

Naqueles tempos (época romana, metade do século II d.C.), xa se asociara o nome destas illas á *Ruta do estaño*, mineral que forma en aliaxe co cobre, nun forno de leña, o bronce. Non apareceron na zona noroccidental de *Hispania*, instalacións que fagan supoñer a existencia dunha industria asociada á explotación do estaño, mineral de baixa lei, do que debe separarse a mena da ganga, para realizar o transporte en barco, de forma que sexa rendible. O estaño é un mineral de escaso valor, cun baixo punto de fusión, e as minas, abundantes por todo o orbe, soen atoparse na proximidade do lugar no que se vai fundir co cobre, mineral máis escaso, e dun punto de fusión máis alto. A *Ruta de las illas cassitérides* é un mito creado dende tempos aínda máis antigos, debido ao nome dado a estas dez illas que se atopaban na costa de *Galicia*, polos antigos navegantes gregos, asociado nun símil, a que ocupaban un nivel máis baixo no escalafón dos deuses, sendo máis acertado traducir o seu significado polo de *illas da cor do estaño*, é dicir, *prateadas*.

cisas e inexactas, como se observa no primeiro mapa, no que se desenvolven as coordenadas ptolemaicas de numerosos lugares da *Tirraconense* noroccidental.

O mar está tranquilo. As brancas ondas apenas rompen. Durante os temporais duros do inverno o mar golpea con ondas de ata máis de nove metros de altura de forma incesante. A branca escuma das ondas do mar, branca como o leite, é a que deu ás *Illas Sisargas* este antigo nome, aos ollos dos navegantes gregos, *Trileuci* (*Las Tres Brancas*). O seu nome actual ten raíces gregas *Sisargas*, tal vez como *Argos*.

TAMÉN NO OCÉANO OCCIDENTAL DEZ ILLAS, CHAMADAS PRATEADAS (CASSITÉRIDES)

As illas *Cattiderides*, *Casitérides*, ou *Prateadas*, son dez, segundo Claudio Ptolomeo. Son as illas de *O Grove* (*Oruium promontorium*, *insula Ogoure*, hoxe unha península, pero antigamente unha illa), *Ons* (*Aunios* segundo Plinio o vello), *A Toxa*, *A Toxa Pequena*, *Onza*, *Sálvora*, *Vionta*, *Insuabela*, *Erbosa*, *Rúa*, *Jidoiros Areoso* e *Pedregoso*, *Cortegadā* (*Corticata*), *Sagres* e *Arosa* (*Arousa*), son unhas dez. Non son as *Illas do Estño*, de acordo co mito creado nos tempos antigos, senón *Illas da cor do estaño*, ou *illas Prateadas*, un nivel por debaixo no escalafón dos deuses a ollos dos antigos navegantes gregos, que as visitaron e deron nome. Non poden ser as *Illas Scilly*, do *Land's End* británico, xa que estas illas son cen, cunha diferenza en número dunha orde de magnitude.

In occidentali autem Oceano insulae decem, Cattiderides dictae. Quarum medium gradus habet 44 1/2; 4,00; 45,50 (no Océano occidental dez illas, chamadas Casitérides, cuxos graos medios son; 4,00; 45,50)

Illas de Ons (Plinio el viejo chamáballe Aunios), unha das maiores Illas Casitérides. Á esquerda Onza

O Grove era, antigamente, unha illa. A praia de *A Lanzadā* non existía na maior parte da extensión que ocupa na actualidade, senón que é consecuencia dos movementos dunares, recheos e modificacións realizadas nos últimos séculos. O golfo actual entre *O Grove* e *Cambados* (complexo intermareal) era nos tempos antigos un canal navegable, para embarcacións de pouco calado, como as dos tempos antigos, ao igual que o espazo entre a illa de *Arosa* e *Vilanova*, que tamén era un canal navegable. A inexistencia do istmo nunha zona aberta ao mar do oeste e suroeste, de forma que o fluxo e reflujo do mar, coas súas fortes correntes, evitaba a acumulación de lodos, deixando libres zonas que agora son de augas superficiais e facilitando a limpeza do canal. Os tres textos seguintes, tomados de códices antigos de doazóns reais, ao igual que dous mapas do século XVII, falan da Illa de *O Grove*.

Códice do ano 899: "... *Sancti Martini; insulam Arzuza cum ecclesia Sancti Iuliani ibi fundata; item insulam Saluare cum ecclesia ibi sita; et ecclesiam Sancti Vincentii in insula Ocobre cum dextris suis ...*".

Códice do ano 911: “... eciam pro anima diue memorie genitoris nostri domni Ade fonsi concedimus in territorio Saliniense *insulam Oobre* cum suas uillas et cum suas ecclesias intus ...”.

Diploma de confirmación de propiedades outorgado polo rei don Alfonso V á mitra compostelán no ano 1019: “*Quartum testamentum Hordonii regiis, filii domini Ade fonsi de insula Ogoure cum suis ecclesiis et suis hominibus habitantibus in ea, simul cum prestantiis earundem et eciam illa rasa, uillam Noalia per suos terminos anticos; Ex hinc fabricauerunt per iussionem domini Sisnandi episcopi maiorini loci sancyi de Iria pro de fensione ipsius plebis contra gentiles, transactis L annis post insum testamentum factum, hereditatis beati Iacobo casam sancte Marie, quam uocant Lançatam*”.

ADEMAIS DÚAS ILLAS DOS DEUSES (DOURADAS)

Aínda que habitualmente dise que as *Illas Cies* son tres, probablemente o foron en tempos antigos, hoxe en día son dúas illas, tal como dicía *Claudio Ptolomeo*. A existencia dun istmo entre as “dúas illas” máis ao norte, a *Praia de Rodas*, fai que realmente se trate dunha soa illa, máxime se se chega a elas dende o sur, dende onde non é posible separalas visualmente. Sen embargo, hai autores que din que eran tres, como *Prudencio Sandoval*, no século XVI.

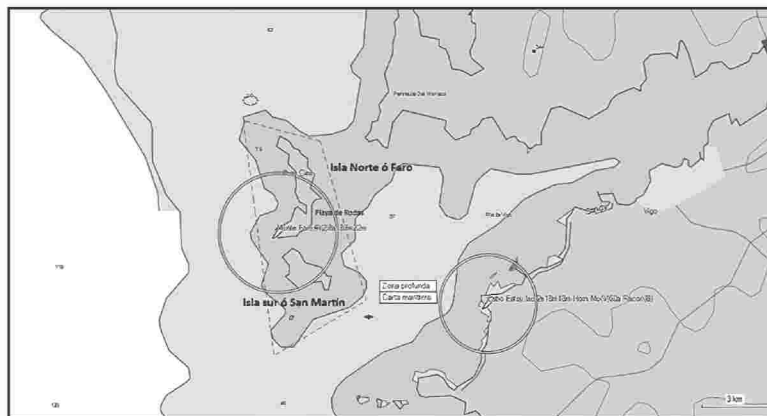
En canto ao nome das illas *Cies*, *dúas illas dos deuses*, ou *douradas*, de acordo cos textos gregos, podemos dicir o seguinte, en relación á tradución do grego de tres nomes:

Dios= θεός (theós), dioses= θεοί (theoí), Zeus = Ζεύς (Zéfs).

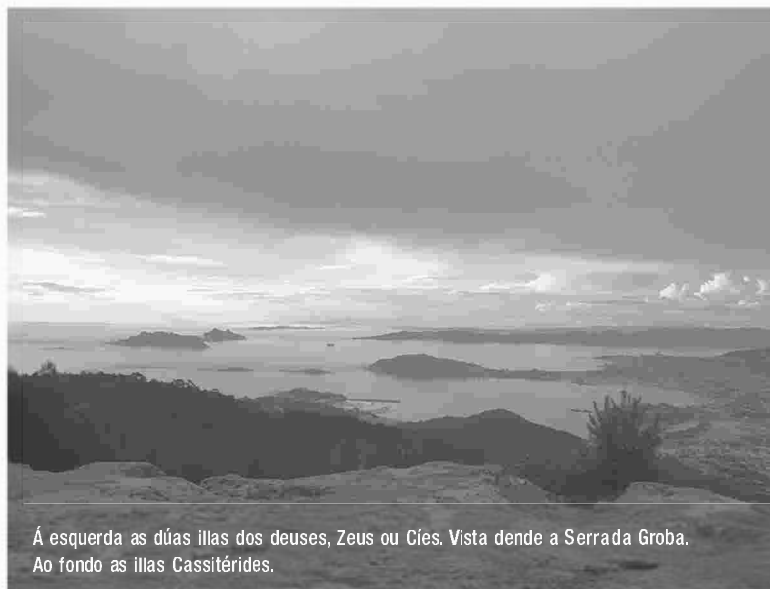
O son ao ser pronunciado este último nome, *Zeus*, en lingua grega é moi próximo ao son ao pronunciar *Cies*, co cal debe ser o nome deste deus, interpretado e traducido polos autóctonos, na súa lingua, o que deu o seu nome a estas illas.

Tal vez o nome da maior praia das *illas Cies*, *Rodas*, na illa norte (ver carta náutica), déronllo navegantes procedentes da illa grega do paralelo 36°N, en grego Ρόδος (*Ródos*), que tan importante papel desempeñou nas medicións dos meridianos e paralelos terrestres na época antiga.

Da forma descrita, segundo *Claudio Ptolomeo*, as *Dez Illas Cassitérides*, ou *Illas Prateadas*, localízanse entre as *Tres rochas brancas*, ou *illas Sisargas*, lucentes da espuma ao bater as ondas, ao norte, e as *Dúas Illas dos deuses*, *douradas*, de *Zeus* ou *Cies*, rochosas, de altas e escarpadas cumes, con escasos campos para a agricultura e por tanto, escasamente habitadas, ao sur, a un nivel intermedio na escala dos deuses gregos, densamente poboadas por laboriosos seres humanos, cos seus traballos agrícolas, pecuarios ou pesqueiros, facilitados polas súas extensas chairas e fértiles hortas.

As Illas Cies segundo Claudio Ptolomeo: Praeterea Deorum insulae duae. Quarum medium habet. 4 2/3 43 1/3; (Ademais dúas Illas dos Deuses. Cuxos graos medios son; 4,67; 43,33). Norte ou Faro e Sur ou de San Martiño

Á esquerda as dúas illas dos deuses, Zeus ou Cies. Vista dende a Serrada Groba. Ao fondo as illas Cassitérides.

COLABORA:

XUNTA DE GALICIA

VICEPRESIDENCIA PRIMEIRA E
CONSELLERÍA DE PRESIDENCIA,
XUSTIZA E TURISMO